

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde enerji sektöründeki kömür, petrol, doğalgaz, elektrik üretimi ve dağıtımının özelleştirilmesi politikaları ve uygulamaları ile enerji sektöründeki KİT'lerde hizmet alımları, taşeronlaşma ve personel yönetimindeki gelişme ve sorunların ekte yer alan gerekçe çerçevesinde araştırılarak, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

- 20/ Erhan Usta Sarı
21/ Mehmet KARAKAYA Adana
22/ Ruhi Ersoy Osmaniye
23/ Atilla Kaya İstanbul
24/ Mehmet Erdoğan Muğla
25/ Arzu ERDEM
26/ Kamel Aydin Ergani
27- Zihra TOPCU Ankara
28- Mehmet PARSAK Adana
29. Saffet Sancarlı Kocaeli
30. Oktay Uluç İzmir
31 - Deniz Depboylu Aydın
32. Mehmet K. Ahrozoğlu Hatay
33. Ahmet Selim Kocaeli
34 - Mustafa KALAYCI Kocaeli
35 - Muharrem Ural Adana
36 - İzzet İhsan YENİER İstanbul
37/ Emin Haluk AYHAN Denizli Milletvekili
38/ Baki Samsel Mersin
39/ Celal Adnan

GEREKÇE

Türkiye'nin enerji talebi hızla artmaktadır. 2016 yılında doğalgaz tüketiminin 47 milyar m3, elektrik enerjisi tüketiminin 273 514 Gwh'ya ulaşacağı öngörülmektedir. Kişi başına elektrik enerjisi tüketimi 2000 yılında 1997 kwh dan, 2016 yılında 3464 kwh'a yükselmiştir.

Artan enerji talebinin büyük kısmı ithalata dayalı birincil enerji kaynaklarından karşılanmaktadır. 2008 yılından bu yana birincil enerji tüketiminde en büyük pay doğalgaz kaynağına aittir. 2015 yılında tüketilen doğalgazın yüzde 40'ı elektrik üretiminde, yüzde 29'u sanayide kullanılmıştır.

Elektrik üretiminde doğalgazın payı 2001-2014 yılları arasında yüzde 40 ila 50 arasında seyretmiş, 2015 yılında hidroelektrik enerjisi üretimindeki artışla birlikte yüzde 37,9 seviyesine düşmüş, 2016 yılında ise yüzde 35,7 seviyesine gerilemesi hedeflenmiştir.

Doğalgazda %98 dışa bağımlı olunması önemli bir arz güvenliği riski oluşturmaktadır. Arz güvenliği sorunun aşılması için öncelikle petrol ve doğalgaz aramalarına devam edilmesi mevcut yerli kaynakların daha fazla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye enerji sektöründe özelleştirmeye yönelmiş, sektörde enerji hammaddesi aranması, çıkarılması, üretilmesi, dağıtım ve satışı alanlarında özelleştirmeler yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Hükümetler bu alanlarda bazı çalışmalar yürütmekle birlikte özellikle petrol, doğalgaz arama, doğalgaz dağıtım, elektrik üretimi ve dağıtım konularında yapılan özelleştirmelerde firma ve müşteri memnuniyeti odaklı yaklaşımlar geliştirilmeye çalışılmaktadır.

4046 sayılı Özelleştirme Kanunu'nun gerekçesinde özelleştirmenin temel amacının rekabetin sağlanması, üretim, tüketim ve verimliliğin artırılması, kamu zararlarının ortadan kaldırılması bulunmaktadır.

Elektrik üretim ve dağıtımının özelleştirilmesi sürecinde de pek çok sorun yaşanmış sonrasında fatura vatandaşa kesilmiştir. Halihazırda, elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 75'i Serbest üretim şirketi, yap işlet ve yap işlet devret santralleri eliyle gerçekleşmekte, 21 dağıtım bölgesinin tümü ise özelleştirilmiş bulunmaktadır.

Hükûmetin yaptığı Özelleştirmelerde kaynak sağlama amacı öne çıkmış, Elektrik üretim ve dağıtım özelleştirmesinde 2008-2013 yılları arasında dağıtımda işletme hakkı devri yaparak 18 bölge özelleştirilmiştir. Dağıtım özelleştirmelerinden 12,7 milyar dolar, üretim özelleştirmelerinde 2012'den itibaren 9,6 milyar dolar, kaynak elde edilmiştir. Halihazırda dağıtımın yüzde 100'ü özel sektör eliyle, üretimin de yüzde 74'ü özel, kalanı kamu eliyle yürütülmektedir.

Ancak söz konusu özelleştirmeler ile ülke ihtiyaçları ve arz güvenliği bakımından beklenen stratejik faydaların sağlanamadığı gözlenmektedir. Elektrik üretiminde dışa bağımlılık kırılamamış, üretim ve tüketimde verimlilik sağlanamamış, yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim arzu edilen seviyelerde arttırılamamıştır.

Diğer taraftan, özelleştirilen elektrik dağıtım ve parakende satış şirketlerinin döviz cinsinden borçlanmalar ve taahhütler dolayısıyla yüklü miktarda kur riski barındırdıkları, ayrıca kayıp kaçak ve toptan elektrik ticareti yapan şirketlerden teminat alınmadığı için oluşan batak külfeti ile karşı karşıya kaldıkları kamuoyuna yansımıştır.

2013 yılından bu yana dövizde yaşanan gelişmelerin bu şirketleri zora soktuğu, 2015-2023 arası nakit açığının 7,1 milyar doları bulacağı, üstelik 2016 kur farkı ilave edildiğinde bu açığın daha da büyümesinin beklendiği, sözkonusu kur riskine karşı hiçbir önlem alınmadığı, zararların tüketicinin üstüne yıkılmaya çalışıldığı, yönünde kamuoyunda yaygın bir kanaat oluşmaktadır.

Diğer taraftan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın verilerine göre kayıp- kaçak elektrik oranı % 14'e ulaşmıştır. Güneydoğuda kayıp kaçak oranlarında ilerleme sağlanamamaktadır. Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. 5,7 milyon nüfusluk kapsama alanında elektriği dağıtmakta ancak % 78'ini tahsil edememektedir. 21 Elektrik Dağıtım Bölgesinin üçünde meydana gelen aşırı derecede yüksek kayıp - kaçığın elektrik tüketiminin ülkemizde yaşayan tüm vatandaşlarımıza yüklenerek faturalandırılması ile büyük bir adaletsizlik yapılmıştır.

Diğer taraftan, doğalgaz ve petrol alanındaki milli kuruluşumuz Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) özellikle son yıllarda başvuru alan yanlış politikalarla zayıflatılmaktadır. Hükümetin kamuda taşeronlaşmayı azaltmaya yönelik söylemlerine rağmen TPAO'da hizmet alımlarının yaygınlaştığı, asli işlerden olan birçok faaliyet kamu kuruluşları ve özel şirketlere devredilmekte olduğu yoğun bir şekilde konuşulmaktadır.

2013 yılında yasalaşan Türk Petrol Kanunu ile Petrol sektörünün serbestleştirilmesi ve rekabete açılması amacıyla oluşturulan **"Bütünsel Dönüşüm Programı"** ile TPAO'nun bünyesinde yeni şirketlerin kurulması, yürüttüğü faaliyetlerin ayrı şirketlere parçalanması öngörülmüştür. Bu çerçevede, Oil Field Service Company (TPOFS) adıyla yeni bir iştirak kurulmuştur.

Daha önce TPAO çatısı altında yapılan sondaj, kuyu tamamlama hizmetleri, sismik gemi dahil jeofizik operasyonlar, çimentolama, log ve çamur operasyonları gibi faaliyetlerin bu yeni şirket tarafından görülmesinin hedeflendiği hususları kamuoyunca tartışılmaktadır.

TPAO'nun Adıyaman, Batman ve Trakya Bölge Müdürlükleri bünyesindeki sahalarda sürdürülen kuyu tamamlama ve sondaj faaliyetlerine son verilmesi de gündemde olduğu, söz konusu işlerin BOTAS'a devredilmiş olan TPIC (Turkish Petroleum International Company) tarafından proje bazlı yürütülmesinin düşünüldüğü de kamuoyuna yansımıştır. Ayrıca, Türkiye Petrolleri Dağıtım A.Ş.'nin özelleştirilmesi de tamamlanmıştır.

Sonuç olarak, ülkemizde enerji sektöründeki, petrol, doğalgaz, elektrik üretimi ve dağıtımının özelleştirilmesi politikaları ve uygulamaları ile enerji sektöründeki KİT'lerde hizmet alımları, taşeronlaşma ve personel yönetimindeki gelişme ve sorunların araştırılarak, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

ÖZET GEREKÇE

Türkiye'nin enerji talebi ekonomik büyümeden daha hızlı artmaktadır. Artan enerji talebinin büyük kısmı ithalata dayalı birincil enerji kaynaklarından karşılanmaktadır. 2008 yılından bu yana birincil enerji tüketiminde en büyük pay doğalgaz kaynağına aittir.

Elektrik üretiminde doğalgazın payı 2001-2014 yılları arasında yüzde 40 ila 50 arasında seyretmiş, 2015 yılında hidroelektrik enerjisi üretimindeki artışla birlikte yüzde 37,9 seviyesine düşmüş, 2016 yılında ise yüzde 35,7 seviyesine gerilemesi hedeflenmiştir.

4046 sayılı Özelleştirme Kanunu'nun gerekçesinde özelleştirmenin temel amacının rekabetin sağlanması, üretim, tüketim ve verimliliğin artırılması, kamu zararlarının ortadan kaldırılması bulunmaktadır.

Elektrik üretim ve dağıtımının özelleştirilmesi sürecinde de pek çok sorun yaşanmış sonrasında fatura vatandaşa kesilmiştir. Halihazırda elektrik üretiminin yüzde 75'i Serbest üretim şirketi, yap işlet ve yap işlet devret santralleri eliyle gerçekleşmekte, 21 dağıtım bölgesinin tümü ise özelleştirilmiş bulunmaktadır.

Hükûmetin yaptığı Özelleştirmelerde kaynak sağlama amacı öne çıkmış, Ancak söz konusu özelleştirmeler ile ülke ihtiyaçları ve arz güvenliği bakımından beklenen stratejik faydaların sağlanamadığı gözlenmektedir. Elektrik üretiminde dışa bağımlılık kırlanamamış, üretim ve tüketimde verimlilik sağlanamamış, yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim arzu edilen seviyelerde arttırılamamıştır.

Diğer taraftan, 2013 yılından bu yana dövizde yaşanan gelişmelerin bu şirketleri zora soktuğu, 2015-2023 arası nakit açığının 7,1 milyar doları bulacağı, üstelik 2016 kur farkı ilave edildiğinde bu açığın daha da büyümesinin beklendiği, sözkonusu kur riskine karşı hiçbir önlem alınmadığı, zararların tüketicinin üstüne yıkılmaya çalışıldığı, yönünde kamuoyunda yaygın bir kanaat oluşmaktadır.

Diğer taraftan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın verilerine göre kayıp-kaçak elektrik oranı %14'e ulaşmıştır. Güneydoğuda kayıp kaçak oranlarında ilerleme sağlanamamaktadır. Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. 5,7 milyon nüfusluk kapsama alanında 14 milyonluk elektriği dağıtmakta ancak %78'ini tahsil edememektedir.

Kapsama alanında toplam 21 Elektrik Dağıtım Bölgesinin üçünde meydana gelen aşırı derecede yüksek kayıp - kaçak elektrik tüketiminin ülkemizde yaşayan tüm vatandaşlarımıza yüklenerek faturalandırılması ile büyük bir adaletsizlik yapılmıştır.

Diğer taraftan, doğalgaz ve petrol alanındaki milli kuruluşumuz Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) özellikle son yıllarda başvurulan yanlış politikalarla zayıflatılmaktadır.

2013 yılında yasalaşan Türk Petrol Kanunu ile Petrol sektörünün serbestleştirilmesi ve rekabete açılması amacıyla oluşturulan “**Bütünsel Dönüşüm Programı**” ile TPAO’nun bünyesinde yeni şirketlerin kurulması, yürüttüğü faaliyetlerin ayrı şirketlere parçalanması öngörülmüştür. Bu çerçevede, Oil Field Service Company (TPOFS) adıyla yeni bir iştirak kurulmuştur.

Daha önce TPAO çatısı altında yapılan sondaj, kuyu tamamlama hizmetleri, sismik gemi dahil jeofizik operasyonlar, çimentolama, log ve çamur operasyonları gibi faaliyetlerin bu yeni şirket tarafından görülmesinin hedeflendiği hususları kamuoyunca tartışılmaktadır.

TPAO’nun Adıyaman, Batman ve Trakya Bölge Müdürlükleri bünyesindeki sahalarda sürdürülen kuyu tamamlama ve sondaj faaliyetlerine son verilmesi de gündemde olduğu, söz konusu işlerin BOTAS’a devredilmiş olan TPIC (Turkish Petroleum International Company) tarafından proje bazlı yürütülmesinin düşünüldüğü de kamuoyuna yansımıştır. Ayrıca, Türkiye Petrolleri Dağıtım A.Ş.’nin özelleştirilmesi de tamamlanmıştır.

Sonuç olarak, ülkemizde enerji sektöründeki, petrol, doğalgaz, elektrik üretimi ve dağıtımının özelleştirilmesi politikaları ve uygulamaları ile enerji sektöründeki KİT’lerde hizmet alımları, taşeronlaşma ve personel yönetimindeki gelişme ve sorunların araştırılarak, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İç Tüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.